

“Romancı yalanlar yoluyla doğruya işaret eder”

Mehmet Yaşın: “Tarihçiler, bu bilimsel doğrudur diyerek konjoktüre uygun yalan bir tarih yazarken, romancılar bu hayalidir diyerek doğruya yakın bir edebiyat eseri yaratıyor.”

BESTE SEZEN ATEŞPARE
bestesezen@gmail.com

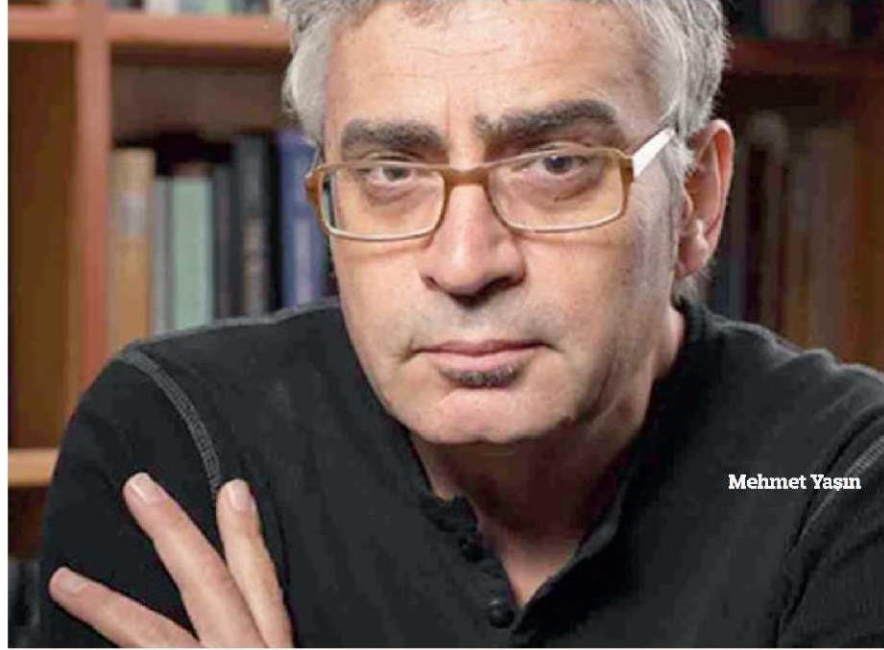
Mehmet Yaşın, yeni romanı **Sarı Kehribar**'da İpçizâde ailesinin arşivinden yola çıkarak okurlarını tarihi ve kültürel bir yola çıkarıyor. Polisiyeleri anımsatan bir araba kazasıyla başlayan roman, farklı anlatıcılarının bakış açısından ilerliyor. Şair-yazar Mehmet Yaşın ile romanını konuştuk.

Kitapta epey zengin bir görsel arşiv göze çarpıyor. Kurguyu bu arşiv doğrultusunda mı yaptınız?

Kullandığım görsel malzeme, yakınlığım olan üç İpçizâde kız kardeş tarafından yıllar önce bana bırakılmıştı. Tabii roman kurgusu içinde anlatılan karakterler birebir onlar değil. Romancı, yalanlar yoluyla doğruya işaret eder. Tarihçiler, bu bilimsel doğrudur diyerek konjoktüre uygun yalan bir tarih yazarken, romancılar bu hayalidir diyerek doğruya yakın bir edebiyat eseri yaratıyor. Ben de fotoğraflardaki kişilerin gerçekliğiyle tam örtüşmeyen olaylar, isimler uydurdum. Ama İpçizâde kardeşlerin savaşta evleri gerçekten yağmalanmış, göçmen olmuşlardı. Kurtarabildiklerini özenle saklamaları o yüzden. Sadece roman açısından değil, görsel sanatlar ve sinema açısından da yaratıcıyı kışkırtan bir malzeme. Bana bu romanı ilham eden, kullandığım halinden daha zengin olan bu arşivdir. Ancak kur guya bağlı olarak elenmesi, kolajlanması, yeniden düzenlenmesi gerekti. Dolayısıyla Sarı Kehribar da, esinlendiği arşivi, kendi hikâye ve üslubu çerçevesinde dönüştürmüş, bir başka biçimde tekrar yaratmış oldu.

Bir yandan bir ailenin arşivinden onların geçmişine uzanırken, öbür yandan bir kaza ile başlayan bir sarmalın içinde buluyoruz kendimizi. Arka planda ise Kıbrıs'ın yakın dönem tarihini takip edebiliyoruz. Bu anlamda romanın dengesini nasıl kurdunuz?

Oldukça uzun bir zamanda kur gulatoryabildim Sarı Kehribar'ı. O kadar geniş bir arşivdeki malzemelerin imlediği hikâyeler, Türkçeler, edebi türler vardı ki, nasıl bir yol izlesem, nasıl bir yazım tarzı, neyi alıp neyi dışarda bıraksam ve eklesem diye kafamda epeyce evirip çevirdim. Bazen verdiğim kararlara rağmen, herhalde içimden geçeni daha çok sezen elim başka şeyler yazdı. Bir kez yazmaya başlayınca arkası geliyor.

2010'da Marsilya'da Uluslararası Şiir Merkezi'nin misafir yazarı olarak ikamet ederken bu haliyle ortaya çıktı roman, bir yıldan fazladır da YKY'de yayımlanmayı bekliyordu. Romanın dengesini bir çeşit altıncı hisle kurmuş olmalıyım, yani bu öyle gökten inen gizemli bir sezgi değil, yaşam ve yazım deneyimleriyle pekişiyor. Rüyaların, hayallerin payını da inkâr edemem. Okuya yaza, düşe kalka kendinize göre bir edebiyat yolu, yazım tarzı buluyor-sunuz. Esas kılavuzum, beni ilgilendiren bir kurgu yaratıp bunu, başkalarını da ilgilendirecek biçimde sunmak arzusuymdu. Romanda kullandığımdan daha güzel görsel malzeme, hikâyeler, ilginç karakterler, daha yalın anlatım yolları yok muydu? Vardı. Ama ben yazarken, kendi dünyamı bir anlamda edit edip tekrar kuruyorum, bazı yaraları sararken eğlenceli bir zaman geçirmeye çalışıyorum.

Hikâyeyi üç farklı anlatıcıdan dinliyoruz...

Üç anlatıcı dediğiniz Aris, Rachel ve Mnemosyne olmalı. Onlar kat kat altmetinlerle okunabilecek Sarı Kehribar'da toparlayıcı rol de oynuyor. Mesela bir altmetinde Üç Kızkardeş'in anlatısı var. Bir de hayal mi gerçek mi belirsiz bir “Arkadaş” ve yine iki dünya arasında kalmış “Bahçıvan” diye anılan karakterler var. Diğer ikincil karakterlere yapılan referanslar, gerek ana karakterleri gerekse olay örgüsünü açıklamaya yardımcı oluyor. Çoğu kez bir roman kişinin nasıl biri olduğunu

bir başkasının tuttuğu aynadan görebiliriz. Şu ya da bu biçimde meydana geldiğinden emin olduğumuz bir olayı da değişik anlatıcılardan dinlerken başka biçimde yorumlayabiliriz.

Peki, bu anlatıcı çokluğunun aynı zamanda yaşanan olaylara objektif bir yaklaşım sağladığını söyleyebilir miyiz?

Sarı Kehribar'ın her bölümünde ayrı anlatıcının sözü alması objektiflik sağlıyor mu, bilmem. Ama okura, romanı farklı bakış açılarıyla, değişik yaklaşımlarla, hatta Türkçelerle okuması için pencereler açıyor. Üstelik de kitabın, suikast mı kaza mı olduğunu, altında yatan nedenlerle birlikte çözmemiz gereken bir trafik kazasıyla başlaması bin bir ihtimale açık olmamızı gerektiriyor.

Ayrıca Platon'un ve onun diyaloglarının sık sık bahsi geçiyor. Özellikle Atlantis kıtası ile ilintili Kritias ve Timaios diyalogları...

Atlantis ile Kıbrıs bağlantısı için Platon'a atıfta bulunulduğu söylenebilir ilk bakışta. Sonra Platon'dan hareketle, insan toplumunda iyi ve kötü nedir, uygarlıkta günümüzden ileride bulunan Atlantis iyi miydi kötü mü ve aslında uygarlık hep iyiye doğru ilerlemek mi gibi konulara geçiliyor. Sıradan kötülüğü anlatmaya çalışıyor bir bakıma Sarı Kehribar. Platon'un Atlantis'i hizi Solon'a ve Kıbrıs'ta onun adına kurulmuş Soli kentine götürüyor. Gerçekten de Mısır dönüşü orada ölüp gömüldüğünü söyleyen tarihçiler

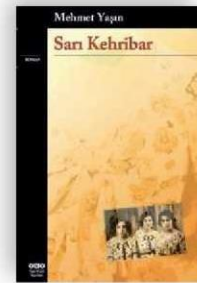

İpçizâde kız kardeşler.

var. Soli, bir zamanlar Arthur Rimbaud'nun da yaşadığı bakır madeni bölgesi, buradan Atlantis ile doğalgaz bölgesi arasındaki bağlantı örülüyor. Ayrıca reenkarnasyon konusu var romanda. Platon'un yücelttiği bir inanç bu, olayların geçtiği Pitagoras'ın Yeri adlı bar da buna gönderme. Platon trajik bir filozof, bir romanda tüketilemeyecek kadar edebi yaratıcılığa uygun. Onun reenkarnasyon inancı Orfeus'tan esinlenmiş, Sappho'ya hayran, Sokrates'e şiirsel bir aşkla bağlı, ama devletinde şaire yer vermeyecek kadar da düzen disiplin meraklısı. Şiir gibi bir “iyi”den devlet gibi bir “kötü”ye geçilebiliyor.

Kitapta hafızanın sembolü olan, dokuz ilham perisinin annesi Mnemosyne de var. Şair Mehmet Yaşın'ın romana kattığı bir dokunuş olarak sayabilir miyiz bunu?

Şiir, roman ve başka türlerinin iç içe geçmesi daha yaratıcı ve özgün eserlere olanak sağlıyor. Ama buradaki Mnemosyne bir yanı sıra yine Platon'la ilişkili. Çünkü yazının gücünü, hafıza tanrıçası, alfabe kâşifi ve şiir perilerinin annesi Mnemosyne'ye bağlayıp açıklıyor. Ben de, Sarı Kehribar'daki son sözü söyleyen ve romanı yazarken karşılaştığım sorunları çözmeme yardım eden Mnemosyne'ye, aynen Platon gibi minnettarım. Gerçi romanda görüleceği üzere, artık herkes onu sokağa düşmüş alay konusu bir meczup sayıyor, ama onsun da edemiyorlar işte.

SARI KEHRİBAR
Mehmet Yaşın
Yapı Kredi Yayınları
2014, 408 sayfa, 28 TL.